

5 Speerpunt 5: Markt en ondernemerschap

“MVO doe je er niet bij, het wordt de standaard”, aldus Michael Porter, professor aan de Harvard Business School en icoon op het gebied van concurrentiestrategieën. Maar hoe verdien je met duurzaamheid je geld? Door kansen te zien en te benutten en slim investeren in duurzame product- en marktconcepten die geld opleveren. Netwerken en allianties aangaan voor het verwerkingstraject en het vermarkten van de USP's (unique selling points) van product én producent. Als het concept aansluit bij de wensen van de markt, verkoopt duurzaamheid zichzelf. Het Platform Verduurzaming Voedsel is hier actief mee bezig. Kijk ook op www.verduurzamingvoedsel.nl

Praktijkvoorbeeld:

Pluimveebedrijf De Kort in Loon op Zand

Het op de markt brengen van de Volwaardkip (met Beter Leven ster) is volgens Elly de Kort mede het resultaat van goed samenwerken. “Diverse partijen in de keten hebben hier een rol in gehad: de ZLTO, de Dierenbescherming, voerleverancier Coppens, de retail en de slachterij. We zijn er in geslaagd met elkaar de belangen in balans te brengen. Zo zijn we uitgekomen op de overdekte uitloop voor de vleeskuikens, een primeur! En omdat we vanwege dierenwelzijn onbeperkt voer moeten verstrekken heeft onze voerleverancier een speciale voersamenstelling ontwikkeld waarmee we te snelle groei voorkomen. Elke schakel heeft bijgedragen aan het proces om onze kippen succesvol te vermarkten.”

5

Je wilt je onderscheiden ten opzichte van de reguliere pluimveehouderij. Waar begin je?

- 1 • Je informeert bij de slachterij voor mogelijke afzet van je nieuwe product
- 2 • Je kijkt of er draagvlak is in je omgeving
- 3 • Je zoekt collega's om je plannen te toetsen op realiteitswaarde
- 4 • Je verdiept je in de meerwaarde van het product en het extra rendement

6 Speerpunt 6: Verantwoord consumeren

De consument wil kunnen kiezen uit een ruim aanbod duurzaam geproduceerde (dierlijke) producten. En dan is een 'weet wat je eet'-verhaal met goede uitleg over product en productieproces belangrijk: wat maakt dit product duurzaam, aan welke eisen moet het dan voldoen en hoe wordt dat gecontroleerd? Dit bewustzijnsproces bij de consument en veranderend koopgedrag is te beïnvloeden én te versnellen door gebruik te maken van een keurmerk (bijvoorbeeld het Beter Leven Kenmerk), eerlijke informatie en een ruim aanbod.

Praktijkvoorbeeld:

Melkveebedrijf 'De Grootte Voort' in Lunteren

Alles staat of valt met een goed en eerlijk verhaal, volgens Jan Dirk van der Voort. Van alle melk van hun Jersey koeien maakt het bedrijf de inmiddels beroemde Remekerkaas. “Wat je zegt en wat je doet moet kloppen. Voor ons is de koe de spiegel: als de koe niet in balans is, doen wij iets niet goed. Dan zoeken we naar het natuurlijke antwoord dat er absoluut is, maar tijd kost. De natuurlijke oplossing maakt dan weer deel uit van het totaalplaatje. En dat is belangrijk als het natuurvoedings- of slowfoodkanaal zich wil verbinden aan jouw product.”

6

Je wilt je product gaan vermarkten, waar begin je?

- 1 • Op streekmarkten gaan staan
- 2 • Contact met retailers zoeken
- 3 • Food-journalisten benaderen
- 4 • Anders, nl

Deze partijen werken samen aan het verduurzamen van de veehouderij

De Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij is een samenwerking van Centrale Organisatie van Vleesverwerkers COV, Dierenbescherming, Groene Kennis Coöperatie (GKC), Interprovinciaal Overleg (IPO), Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO), Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), Natuur & Milieu, Nevedi, Nederlandse Zuivelorganisatie (NZO) en Rabobank Nederland.

Colofon

Het project Op weg naar Duurzame Veehouderij, Hoe? ZO! Is een initiatief van Wageningen UR Livestock Research en de Groene Kennis Coöperatie (GKC) en Provincie Noord Brabant, programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling.

Concept & realisatie: WhatEls.nl & KooleCommunicatie.nl | Vormgeving: Stroes.info

OP WEG NAAR DUURZAME VEEHOUDERIJ.

HOE? ZO!

Wat heb **JIJ** met duurzame veehouderij?

Misschien (nog) niks,
of juist wel
en ben je er al
actief mee bezig?

Eén ding is zeker, als toekomstig agrarisch ondernemer of adviseur in deze branche krijg je er dagelijks mee te maken. Want de Nederlandse veehouderij en alles wat daarmee samenhangt, wordt duurzamer en transparanter. Met aandacht voor dierenwelzijn, energiegebruik, landschappelijke inpasbaarheid, kwaliteit en de herkomst van veevoer. Dat is geen vrijblijvende gedachte of leuk idee, maar een feit én een uitdaging voor alle partijen in de veehouderijketen. Dus ook voor jou!

Duurzame veehouderij

In 2009 hebben de belangrijkste organisaties uit de productieketen van dierlijke producten duidelijke afspraken gemaakt om samen te werken aan een 'in alle opzichten duurzame veehouderij in 2023'. Daarvoor zijn zes speerpunten geformuleerd en is een routeplan opgesteld om daar te komen. Deze speerpunten en het plan vormen samen de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij. Kijk op www.uitvoeringsagendaduurzameveehouderij.nl

Duurzaam: van kwantiteit naar kwaliteit

Tijden en inzichten veranderen. Jarenlang is vooral ingezet op hoge productie, maar de effecten hiervan op gezondheid, dierenwelzijn en milieu hebben laten zien dat het nodig is om een andere koers te gaan varen. Kwaliteit gaat vóór kwantiteit, dus niet hoeveel, maar hoé je produceert is belangrijk. Anders gezegd: duurzaamheid wordt een voorwaarde om te mogen produceren. Het is een 'license to produce' waar maatschappij en businesspartners kritisch naar kijken. De zes speerpunten uit de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij zetten dan ook in op haalbare verbetertrajecten in de keten. In kleine en soms grote stappen. Waar wil jij mee aan de slag?

Duurzame ontwikkeling?

Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen, aldus de definitie van de VN-commissie Brundtland uit 1987.

United Nations

Speerpunt 2: Welzijn en gezondheid

2

Hoe worden dieren gehouden, hoe is hun gezondheid en hoe zit 't met het transport? De uitdaging is om natuurlijk gedrag te stimuleren en ingrepen te voorkomen, bijvoorbeeld door aanpassingen in het houderijsysteem. Met Welfare Quality heeft de veehouderij inmiddels de beschikking over een internationaal erkend en objectief toetsingsysteem voor het welzijnsniveau van runderen, varkens en pluimvee. Dieren blijven gezond dankzij de door hen zelf opgebouwde weerstand, ondersteund vanuit fokkerij en houderij. Diergeneesmiddelen zoals antibiotica worden niet preventief toegepast, maar alleen ter genezing en dan zeer selectief en beperkt. Om het dierenwelzijn tijdens het vervoer van levende dieren beter te waarborgen, ontwikkelen de ketenpartijen samen een erkend kwaliteitssysteem en wordt transport tot een minimum beperkt.

Praktijkvoorbeeld:

Melkveebedrijf Hylkema in Oudega

"Dierenwelzijn en boerenwelzijn gaan voor mij hand in hand", zegt melkveehouder Sicco Hylkema. Op zijn bedrijf melkt hij met twee automatische melkrobots. "Het is een vrijwillig systeem, de koe wordt net zo vaak gemolken als ze zelf wil. Net zoals ze zelf kan kiezen voor weidegang. Daar zit totaal geen druk achter. En hoe beter de koe zich voelt, hoe beter ze presteert. Het is dus een win-win situatie voor ons allebei! De stalinrichting is erg belangrijk; een koe moet haar eigen route kunnen bepalen in de stal. Daarnaast heb ik in de stal ook matrassen en borstels. Voor de toekomst wil ik nog een stap zetten op het gebied van energie, bijvoorbeeld door het dak van de stal te voorzien van zonnepanelen."

2

Wat is de beste plaats voor een melkrobot?

- 1 • Buiten de stal
- 2 • Midden in de stal
- 3 • In de voormalige melkstal
- 4 • Anders, nl

Speerpunt 3: Maatschappelijke inpassing

3

De 'vergroening' is volop aan de gang; de maatschappij kijkt kritisch naar de herkomst en productie van voedsel en de consequenties voor landschap en sociale omgeving. Door te laten zien wat je doet en de interactie met de burger aan te gaan, creëer je draagvlak voor je product en het proces dat er aan vooraf ging. Een belangrijke voorwaarde om te kunnen (blijven) produceren. De recente discussie over de megastallen laat het duidelijk zien: de burens van de boeren willen geen hinder ondervinden van het bedrijf en de productie. In 2015 worden dan ook alle nieuw te bouwen bedrijven ontwikkeld op basis van ruimtelijke kwaliteit en inpasbaarheid in het landschap.

Praktijkvoorbeeld:

Varkensbedrijf Agro-Zicht in Aarle-Rixtel

Volgens Maarten Rooijackers van varkensbedrijf Agro-Zicht moet een stal passen in het landschap. "Dat kan door erfbeplanting, maar ook door de bouw en bepaalde architectuur. Ik zie het als investeren in je toekomst: als je omgeving positief tegenover je bedrijf staat, geeft dat perspectief voor later. Maar ook voor jezelf is het goed, je bent als ondernemer continu in de weer met je werk en dan moet die werkomgeving ook mooi zijn, zowel van binnen als van buiten. Hoewel ook de overheid positief reageert, wordt dit nog niet altijd even snel omgezet in daden als het gaat om een vergunning. Uit mijn omgeving krijg ik positieve reacties op onze stal, mensen komen kijken en zijn verrast. Dat geeft me een goed gevoel."

3

Wat is de belangrijkste afweging bij het kiezen van een stalsysteem?

- 1 • Veranderende omgeving
- 2 • Markt
- 3 • Moet bij mij passen
- 4 • Moet flexibel zijn

Speerpunt 4: Energie, milieu en klimaat

4

Hoe kun je de negatieve effecten van veehouderij op milieu, energie en klimaat verminderen? Op verschillende manieren is daar resultaat te behalen: door het aanboren van niet-fossiele energiebronnen, zuiniger energiegebruik, reductie van broeikasgassen en hergebruik van grondstoffen. Of door het meer sluitend maken van de voer-mestkringloop. In 2015 moet het mineralenoverschot in Nederland zijn weggewerkt en worden in Nederland in het veevoer 100% duurzame grondstoffen gebruikt. Voor 2020 staat bovendien een energieneutrale zuivelketen op de agenda.

Praktijkvoorbeeld:

Melkveebedrijf Maatschap de Kleijne – Graat in Landhorst

"Denken in kansen en een integrale aanpak," daarin ligt de sleutel voor succesvol verduurzamen, volgens Jos de Kleijne, deelnemer aan het project Koeien & Kansen. "Onderzoeken aan welke knoppen je kunt draaien om op energie- en milieuaspecten te verbeteren en toch voldoende rendement te behouden. Wij strooien minder kunstmest op ons grasland en gebruiken daarvoor een speciale soort zoals Entec met zwavel. Op dit moment onderzoeken we onze CO₂ reductie. Op energiegebied realiseren we door een voorcoeling- en een warmteterugwinningssysteem een forse besparing. Het is een continu proces waar je collega's en onderzoekinstellingen bij nodig hebt. Om van elkaar te leren en nieuwe ideeën en inzichten te ontwikkelen."

4

Wat brengt de Kringloopwijzer in beeld?

- 1 • Mineralenstromen
- 2 • Gewasopbrengsten
- 3 • Ammoniakemissie
- 4 • Alles van 1, 2, en 3

Kijk voor informatie over de kringloopwijzer op www.verantwoordeveehouderij.nl/kansen/kringloopwijzer

Speerpunt 1: Systeminnovaties

1

Integraal duurzame stallen, daar moet het naartoe. Eigenlijk een totaalpakket voor stalontwerp, fokkerij, bedrijfsmanagement en afzet waarbij het natuurlijk gedrag van dieren, welzijn en gezondheid de uitgangspunten zijn. Bij nieuwe ontwerpen van stal- en veehouderijsystemen wordt met al deze factoren rekening gehouden. Net als met milieu (minimale emissie), energieverbruik, arbeidsomstandigheden, transparantie en landschappelijke inpassing. Hard gegeven: vanaf 2015 moeten alle nieuw te bouwen stallen integraal duurzaam zijn.

Praktijkvoorbeeld:

Rondeelstallen in Barneveld, Wintelre en Ewijk

"De Rondeelstallen laten zien dat dierenwelzijn, milieu, gewin en maatschappelijke acceptatie prima samen gaan," zegt Ruud Zanders, directeur van Rondeel B.V.. "Het is een vernieuwend houderijsysteem, ontstaan uit het onderzoeksproject 'Houden van Hennen' en door de inzet van diverse partijen praktijkrijp gemaakt. Een systeem wat een uniek product levert: niet biologisch maar tóch 3 Beter Leven sterren van de Dierenbescherming. En het enige ei met Milieu-keur! Dat wordt gewaardeerd door de maatschappij. We zetten ook niet in op steeds maar groter en meer, maar bewijzen dat met 30.000 legkippen een prima boterham valt te verdienen."

1

Stel je gaat aan de slag met systeeminnovatie. Waar begin je?

- 1 • Ik neem contact op met de stallenbouwer
- 2 • Ik bel de gemeente
- 3 • Ik bestudeer maatschappelijke vraagstukken
- 4 • Ik ga in gesprek met mijn burens

Van alle speerpunten staan allerlei praktijkvoorbeelden en initiatieven op www.uitvoeringsagendaduurzameveehouderij.nl

Wist je dat je met duurzaamheid geld kunt verdienen?

Duurzaamheid staat niet gelijk aan duur, maar kan juist geld opleveren! Dat bewijst onderzoek van CRV en Wageningen UR Livestock Research onder Koeien & Kansen veehouders. Zij hebben een hoger Netto Dag Rendement (NDR) en presteren economisch gezien 21 eurocent per dag beter dan het landelijk gemiddelde. Het onderzoek met de Duurzaamheidsmonitor laat een beter economisch resultaat zien bij boeren die oog hebben voor dierenwelzijn en -gezondheid, efficiënter voeren en aandacht hebben voor milieu.